

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSNÄMNDEN

Föreskrifter för provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur

Godkända 5.2.2021, publicerade 4.2.2022

Studentexamensnämndens föreskrifter för provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur innehåller text som bygger på gymnasielagen och lagen om studentexamen samt nämndens allmänna föreskrifter och anvisningar.

Hänvisningar till lagparagrafer i texten hänvisar till gymnasielagen (714/2018) och lagen om studentexamen (502/2019), om inte annat anges.

Föreskrifterna för provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur gäller första gången den examen som anordnas våren 2022.

1	Provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur	1
1.1	Allmänt om provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur	1
1.2	Examinander som inte behöver ansöka om rätt att delta i provet	2
1.3	Att ansöka om rätt att delta i provet	2
1.4	Att ta om provet i modersmålet och litteratur genom provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur	4
2	Provets struktur, uppgifter och material	5
2.1	Uppgifter och material	5
2.2	Provets struktur	6
3	Genomförande av provet	6
3.1	Beskrivningar av goda svar	7
4	Bedömning av provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur	7
4.1	Preliminär bedömning	7
4.2	Slutgiltigt vitsord	8
5	Uppgiftshelheterna och bedömningen av dem	8
5.1	Hörförståelse	8
5.2	Läskompetens	9
5.3	Skrivkompetens	10
5.3.1	Kort skrivuppgift	10
5.3.2	Uppsats	11
	Tabell 1: Bedömningskriterier för de öppna svaren i hörförståelse.	14
	Tabell 2: Bedömningskriterier för de öppna svaren i läskompetens.	15
	Tabell 3: Bedömningskriterier för den korta skrivuppgiften.	16
	Tabell 4: Bedömningskriterier för uppsatsen.	17

1 Provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur

1.1 Allmänt om provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur

En examinand i studentexamen ska avlägga provet i modersmål och litteratur (lagen om studentexamen 502/2019, gymnasielagen 766/2004, 18 §). Provet i modersmål och litteratur kan bygga på lärokursen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur om examinandens eget modersmål inte är svenska, finska eller samiska och hen har läst lärokursen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur, vilket utgör förutsättningen för att examinanden ska få delta i provet om hen genomgår gymnasiets lärokurs, eller om examinandens modersmål eller första språk är teckenspråk (L 502/2019, 11 §).

Lärokursen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur är lämplig för studeranden ifall det finns brister inom något delområde av språkkunskaperna i hens baskunskaper i svenska eller finska (KuUB 15/2018 rd).

Provet mäter hur väl examinanden har tillägnat sig de språkfärdigheter som grunderna för gymnasiets läroplan ställer som mål för lärokursen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur, samt examinandens mognad och beredskap för fortsatta studier. Provet förutsätter inte språkkunskaper på modersmålsnivå, utan provet har utarbetats med beaktande av att examinandens färdigheter i svenska fortfarande utvecklas. Provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur ersätter provet i modersmål och litteratur. En godkänd studentexamen ger allmän högskolebehörighet.

Provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur avläggs under en dag och räcker sex timmar. Provet avläggs samma dag som provet i modersmål.

I dessa föreskrifter behandlas endast deltagandet i provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur. Beaktande av bristfälliga kunskaper i undervisningsspråket hos examinander med främmande språk som modersmål samt beaktande av hörselskada på andra sätt i studentexamen behandlas i Studentexamensnämndens föreskrifter om hur skäl som försämrar en examinands prestation i ett prov beaktas i studentexamen.

1.2 Examinander som inte behöver ansöka om rätt att delta i provet

Rektor har till uppgift att kontrollera om examinanden uppfyller de föreskrivna villkoren för att delta i proven (L 502/2019, lagen om anordnande av studentexamen 672/2005, 4 §). När anmälningsuppgifterna har kommit in från gymnasierna kontrollerar Studentexamensnämnden uppgifterna om examinandens modersmål i befolkningsregistret. Examinanden har rätt att delta i provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur utan separat ansökan ifall:

1. examinandens modersmål enligt befolkningsregistret inte är svenska, finska eller samiska och examinanden har läst de obligatoriska lärokurserna i svenska eller finska som andraspråk och litteratur enligt gymnasiets läroplan
2. examinandens modersmål eller första språk är teckenspråk (L 502/2019, 11 §).

Undervisning i svenska eller finska som andraspråk och litteratur ordnas inte i alla gymnasier. I sådana fall är det möjligt att i gymnasiet erkänna den studerandes kunskaper enligt gymnasielagens (714/2018) 27 § och grunderna för gymnasiets läroplan om lärokursen är lämplig för den studerande på grund av brister i hans kunskaper i svenska eller finska.

Om de obligatoriska kurserna i svenska eller finska som andraspråk och litteratur som hör till gymnasiets lärokurs är på hälft då examinanden anmäler sig till provet fortskrider man enligt det som föreskrivs i de allmänna föreskrifterna och anvisningarna utfärdade av Studentexamensnämnden, avsnitt 1.3 Rätten att delta i examen.

1.3 Att ansöka om rätt att delta i provet

Studentexamensnämnden kan utifrån vägande skäl på ansökan bevilja andra än ovan nämnda examinander rätt att delta i provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur (L 502/2019, 11 §).

En separat ansökan behövs till exempel om

- examinanden har läst en lärokurs i modersmålet och litteratur ämnad för studerande med svenska, finska eller samiska som modersmål
- examinandens modersmål enligt befolkningsregistret är svenska, finska eller samiska
- examinanden har genomfört en utländsk utbildning som motsvarar gymnasiets lärokurs
- examinanden har läst lärokursen i svenska eller finska som andraspråk för yrkesinriktad grundexamen, men inte läst kurserna i gymnasiets läroplan

Ansökan görs skriftligt innan examinanden anmäler sig till provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur. Ansökan bör lämnas in till nämnden

- den 30 november för vårens examen och
- den 30 april för höstens examen.

Ansökningar som lämnats in efter denna tidpunkt behandlas, men beslutet gäller tidigast det examenstillfälle som följer på det ifrågavarande examenstillfället ifall det inte i ansökan framgår

vägande skäl till varför ansökan inte gjorts inom utsatt tid och varför det är viktigt att beslutet skulle omfatta också ifrågavarande examenstillfälle. Ansökan görs på samma blankett som används för ansökan om beaktande av bristfälliga kunskaper i undervisningsspråket hos examinander med främmande språk som modersmål i studentexamen. Blanketten finns tillgänglig i nämndens e-tjänster.

Ur ansökan bör framgå det modersmål som införts i befolkningsregistret, de språk som examinanden använder i hemmet samt skolgång, studier och arbete på svenska eller finska. Ett utlåtande, där de vägande skäl för att examinanden ska få delta i provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur i stället för i provet i modersmålet och litteratur utreds och motiveras, fogas till ansökan. I utlåtandet bör också utredas varför examinanden inte uppfyller de krav på deltagande som beskrivs i avsnitt 1.2.

Nämnden poängsätter examinandens språkliga bakgrund enligt punkterna 1–2 i tabellen nedan. Tabellen är densamma som används då inverkan av bristfälliga kunskaper i undervisningsspråket hos examinander med främmande språk som modersmål i studentexamen bedöms.

Poängsättning av examinandens språkliga bakgrund	0 poäng	2 poäng	4 poäng	6 poäng
1. Språk som examinanden använder i hemmet	endast svenska eller finska;	förutom ett främmande språk även svenska eller finska;		endast främmande språk
2. Skolgång, studier eller arbete huvudsakligen på svenska eller finska	mer än sex år;	sex år eller mindre;	fyra år eller mindre;	två år eller mindre;

Till ansökan bifogas också två lärares bedömning av hur examinandens bristfälliga kunskaper i undervisningsspråket påverkar studieframgången. Den ena läraren bör vara lärare i modersmålet och litteratur eller svenska eller finska som andraspråk och litteratur, den andra bör vara lärare i ett realämne. Lärarna bedömer var för sig i sina utlåtanden påverkan på studieframgången enligt punkterna 3.1–3.4 i tabellen nedan. Tabellen är densamma som används då inverkan av bristfälliga kunskaper i undervisningsspråket hos examinander med främmande språk som modersmål i studentexamen bedöms.

Poängsättning av lärares bedömning	0 poäng	1 poäng	2 poäng	3 poäng
3.1 Förståelse av läromedel i skrift	Inga svårigheter	Lindriga svårigheter	Tydliga svårigheter	Allvarliga svårigheter
3.2 Skriftlig framställning	Inga svårigheter	Lindriga svårigheter	Tydliga svårigheter	Allvarliga svårigheter
3.3 Svårigheter med att följa undervisningen	Inga svårigheter	Lindriga svårigheter	Tydliga svårigheter	Allvarliga svårigheter
3.4 Tid som går åt till att lösa uppgifter	Skiljer sig inte från andra studerande	Kräver lite mera tid	Kräver märkbart mera tid	Kräver betydligt mera tid

Poängen som examinanden får för sin språkliga bakgrund och poängen som hen får för de båda lärarnas bedömningar räknas ihop. Nämnden kan bevilja examinanden rätt att utföra provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur om hen får minst 12/36 poäng på grundval av kriterierna i tabellerna och det ur ansökan och de bifogade utlåtandena framkommer tillräckligt vägande skäl.

Om examinanden får ett negativt beslut på sin ansökan efter att hen har anmält sig till provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur stryks provet ur examinandens ämneskombination (Se Allmänna föreskrifter och anvisningar utfärdade av Studentexamensnämnden 1.3 Rätten att delta i examen). Examinanden kan då om hen så vill anmäla sig till provet i modersmålet och litteratur även efter anmälningstidens utgång.

De examinandor som redan innan dessa föreskrifter träder i kraft har utfört provet i svenska eller finska som andraspråk som en del av sin examen behåller sin rätt att inkludera provet i sin examen och utföra provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur oavsett det som i dessa föreskrifter bestäms om förutsättningarna för deltagande i provet.

1.4 Att ta om provet i modersmålet och litteratur genom provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur

Om en examinand med ett annat modersmål än svenska, finska eller samiska och som har läst de obligatoriska lärokurserna i svenska eller finska som andraspråk och litteratur enligt gymnasiet läroplan har deltagit men blivit underkänd i provet i modersmålet och litteratur får hen om hen så önskar göra om det underkända provet genom att delta i provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur (L 502/2019, 16 §). Om en examinand har deltagit i provet i modersmål och litteratur men blivit underkänd och inte uppfyller kraven som beskrivs ovan kan hen från nämnden ansöka om rätt att delta i provet i svenska eller finska som andraspråk på det sätt som beskrivs ovan. Provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur ersätter inte ett prov i modersmålet som avläggs i stället för provet i det andra inhemska språket.

2 Provets struktur, uppgifter och material

2.1 Uppgifter och material

Uppgifterna i provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur bygger på grunderna för gymnasiets läroplan: uppgifterna utarbetas enligt lärokurserna för de kurser som med stöd av 10 § 1 mom. i gymnasielagen (629/1998) anges som obligatoriska kurser enligt timfördelningen i gymnasieundervisningen och som kurser i form av fördjupade studier (L 714/2018).

Provet mäter hur väl examinanden har tillägnat sig den språkfärdighet som i grunderna för gymnasiets läroplan anges som mål för lärokursen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur: hur bra examinanden förstår en text som hen har hört eller läst på svenska, hur väl hen behärskar ordförrådet, språkstrukturerna och för svenskan typiska uttryck samt hur väl hen kan producera kommunikativa texter på svenska och skriva en uppsats över något ämne som hör till den egna erfarenhetssfären, som nämns i grunderna för läroplanen eller som är aktuellt.

Provet bygger på en kommunikativ språksyn enligt vilken språkfärdigheten omfattar både kunskap om språket och färdighet att använda det. Språkfärdigheten mäts i språkbrukssituationer i enlighet med läroplanen. Proven mäter både reception (hör- och läskompetens) och produktion (skrivkompetens). Muntlig framställning mäts inte. Provet har ett enhetligt tema och texterna som behandlar det väljs så att de anknyter till temahelheterna i grunderna för läroplanen och till målen för lärokursen för svenska och finska som andraspråk och litteratur. Provuppgifterna utformas så att de så fullständigt som möjligt ska mäta olika slag av kommunikativa funktioner.

I provet används mångsidigt, autentiskt material. Utöver skrivet, visuellt och grafiskt textmaterial kan provet i enlighet med det vidgade textbegreppet innehålla olika slags audiovisuella texter, till exempel reklam, animationer eller utdrag ur tv-program, filmer eller teaterpjäser. Materialet kan också omfatta ljudfiler, till exempel utdrag ur en radiointervju, en nyhetssändning eller ett hörspel. Materialet kan också bestå av webbtexter och webbsidor.

Texterna i provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur skrivs på standardsvenska, om inte uppgiften eller kontexten förutsätter annat. Styckeindelning i provsvaren markeras med en blankrad mellan styckena. Också efter en eventuell rubrik lämnas en blankrad. Det finns inte tillgång till stavningskontroll. Texten kan också skrivas exempelvis i textbehandlingsprogrammet Libre Office. Examinanden överför då sin text från Libre Office till det svarsfält som är avsett för svaret. Endast text i svarsfältet för en uppgift betraktas som ett svar på uppgiften.

2.2 Provets struktur

Provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur består av tre uppgiftshelheter av vilka den första mäter hörförståelse, den andra läskompetens och den tredje skrivkompetens.

I uppgiftshelheten för hörförståelse mäts examinandens förmåga att förstå talat språk, antingen en monolog, en dialog eller en gruppdiskussion. Uppgifterna kan vara flervalsuppgifter, öppna frågor eller olika typer av uppgifter där examinanden ska reagera eller sammanfatta. De hörda texterna kan representera olika språkliga register. De kan bestå av uppläsning eller autentiskt talat språk.

I uppgiftshelheten för läskompetens mäts examinandens förmåga att förstå skrivet språk och utifrån det hen har läst besvara olika typer av uppgifter som förutsätter produktion av text på målspråket. De lästa texterna representerar olika textgenrer och är av varierande längd. I uppgifterna mäts förståelsen av huvudtanken eller viktiga detaljer i texten, förmågan att göra slutledningar utifrån det lästa samt förståelsen och tolkningen av enskilda uttryck. De lästa texterna är ofta utdrag ur mer omfattande texter och representerar olika textgenrer. Uppgiftshelheten består av öppna frågor och mäter framför allt examinandens kritiska och kulturella läsförmåga.

I uppgiftshelheten för skrivkompetens mäts examinandens förmåga att självständigt producera text och uttrycka sina tankar på svenska kring ämnesområdena i gymnasiets lärokurs för svenska eller finska som andraspråk och litteratur, och kring temahelheterna för gymnasiet. Uppgiftshelheten för skrivkompetens fördelas på en kort skrivuppgift och en uppsats. Den korta skrivuppgiften mäter hur examinanden kan reagera på det givna materialet och i sitt eget meddelande beakta dess särdrag och de villkor det ställer. Meddelandet kan exempelvis vara en kommentar till ett tema i anknytning till utgångstexten, ett e-postmeddelande, en bloggtext eller någon annan vardaglig text.

Uppsatsen mäter examinandens förmåga att självständigt producera en enhetlig text om ett givet ämne och förmåga att uttrycka sina tankar på svenska eller finska. Uppsatsen ska till sitt innehåll motsvara anvisningarna i uppgiften. Anvisningarna i uppgiften kan ange att uppsatsen uteslutande ska bygga på rubriken, ska bygga på eller anknyta till det givna materialet, eller bara använda materialet som inspiration. Uppgiftshelheten för skrivkompetens mäter också examinandens förmåga att beakta villkoren för olika slag av kommunikationssituationer.

3 Genomförande av provet

Provet avläggs i en sluten nätverksmiljö. Ordböcker och elektroniska ordböcker tillåts inte. För provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur behöver examinanden hörlurar som kan anslutas till datorn. Hela provet avläggs under samma dag och det räcker högst 6 timmar.

Examinanden kan välja i vilken ordning hen utför provuppgifterna. Hen kan under provtidens gång återvända till materialet för uppgifterna som mäter skrivkompetens och till materialet för vissa av uppgifterna som mäter hörförståelsen. Examinanden kan ändra alla sina svar ända tills hen avslutar provet. Examinanden kan göra utkast till sina provsvar på papper (Se nämndens Allmänna föreskrifter och anvisningar, avsnitt 1.5.2 Övriga provtillbehör och hjälpmedel).

3.1 Beskrivningar av goda svar

Samma dag som provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur avläggs publicerar nämnden på sin webbplats under rubriken Beskrivningar av goda svar de korrekta svaren på flervalsuppgifterna och beskrivningar av goda svar för de öppna frågorna. Man bör beakta att de rätta svar som nämnden i detta skede publicerar är preliminära. Censorerna för respektive prov beslutar om den slutliga bedömningen.

För flervalsuppgifterna görs med statistiska metoder en analys som visar hur svaren fördelas på de olika svarsalternativen. När analysen är klar kan nämnden för vissa frågor godkänna flera svarsalternativ. Nämnden publicerar de slutgiltigt godkända svaren på flervalsuppgifterna tillsammans med resultaten.

4 Bedömning av provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur

4.1 Preliminär bedömning

Prestationerna granskas och bedöms preliminärt av gymnasiets lärare i svenska eller finska som andraspråk och litteratur eller lärare i modersmålet och litteratur (L 502/2019, 18 §). Alla prestationer i svenska eller finska som andraspråk och litteratur måste preliminärt bedömas i gymnasiet, även om gymnasiet saknar lärare i svenska eller finska som andraspråk och litteratur.

Bedömningen görs i enlighet med poängsättningsanvisningarna i denna föreskrift och i beskrivningarna av goda svar. Med hjälp av kriterierna i föreskrifterna och de provspecifika beskrivningarna av goda svar bedömer läraren svaren och skriver in sina poängtal i nämndens bedömningstjänst. Dessutom markerar läraren brister eller felaktigheter i innehållet i svaret samt direkta avskrivningar av provmaterialet i läskompetensuppgiften och i den korta skrivuppgiften och citat ur bastexten utan källhänvisning i uppsatsen genom att stryka under dem och vid behov genom kortfattade kommentarer. De språkliga bristerna behöver inte markeras.

En utebliven prestation eller en prestation som det inte är möjligt att bedöma är värd 0 poäng. Om en examinand har lämnat in en prestation för fler uppgifter än de som krävs är det den prestation som fått lägst poäng som beaktas i den slutgiltiga bedömningen. Läraren bedömer alla prestationer preliminärt och antecknar poängtalerna för dem i bedömningstjänsten. Vilka svar provprestationen kommer att bestå av avgörs av nämnden.

Om en examinand ger fler än ett svar på samma uppgift bedöms uppgiften efter det svar som ger lägst poäng.

4.2 Slutgiltigt vitsord

Vitsordet för provet bestäms vid den slutliga relativa bedömningen på grundval av det sammanlagda antalet poäng för samtliga delar av provet. Poängtalerna är följande: hörförståelse högst 50, läskompetens högst 50 och skrivkompetens högst 129. Poängen för skrivkompetens bildas så att den korta skrivuppgiften ger högst 30 poäng och uppsatsen 99 poäng. Maximiantalet poäng för provet är 229.

Provprestationerna granskas och bedöms slutligt av Studentexamensnämnden (L 502/2019, 18 §). Nämndens censorer bedömer alla prestationer och poängsätter dem i enlighet med de bedömningskriterier man gemensamt fattat beslut om i ämnessektionen. I provsvaret förekommande yttranden som klart strider mot lag och god sed minskar prestationens värde.

Studentexamensnämnden utser årligen för varje gymnasium en första censor för provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur. En censor utsedd av nämnden får inte bedöma prestationer från ett gymnasium som hen har nära kontakt med genom undervisning, släktskap eller liknande orsaker. Nämnden ger också anvisningar om användningen av en andra och en tredje censor.

Om en provprestation har bedömts av flera censorer beslutar de bedömande censorerna tillsammans om det slutliga poängtalet för prestationen. Poänggränserna för de olika vitsorden bestäms av nämnden när bedömningen är slutförd, för varje examenstillfälle för sig.

5 Uppgiftshelheterna och bedömningen av dem

5.1 Hörförståelse

Uppgiftshelheten för hörförståelse mäter examinandens förmåga att förstå talat språk och att utifrån det hen har hört besvara olika typer av uppgifter. Texterna som examinanden får höra representerar olika textgenrer och varierar längdmässigt. En del av texterna kan examinanden få höra flera gånger, en del bara en gång. En del av texterna i uppgiftshelheten för hörförståelse kan också bestå av videoklipp.

Materialet för uppgiftshelheten för hörförståelse är mångsidigt och multimedialt. Det inkluderar autentiskt eller redigerat ljud, text, bilder och videoklipp samt kombinationer av dessa. I uppgifterna mäts utifrån det avlyssnade (eller sedda) exempelvis förståelsen av huvudtanken eller huvudtankarna i texten, förståelsen av t.ex. viktiga detaljer eller exempel i texten, slutledningsförmågan samt förståelsen och tolkningen av innebörden.

Anvisningar för svaret ges i samband med uppgiften. För uppgiften eller en del av den anges det maximala poängtalet som ges för uppgiften eller en del av den. I anvisningarna för uppgiften kan det ingå begränsningar av prestationens längd. Svarets längd räknas i tecken. Mellanslag och radbyten räknas inte in i antalet tecken. Provsystemet beräknar automatiskt antalet tecken i svaret men begränsar det inte automatiskt. Om svaret på en skrivuppgift är för långt eller kort kan det ge poängavdrag.

Bedömning

Poängtalen för flervalstuppgifter som mäter hörförståelse anges i anvisningarna för uppgiften. Resultaten för uppgifter som provsystemet granskar automatiskt överförs till bedömningstjänsten.

De svar på öppna frågor som mäter hörförståelsen ska vara fokuserade på innehållet i texten och i enlighet med anvisningarna för uppgiften vara cirka 200–350 tecken långa, exklusive mellanslag och radbyten. Frågorna berör inte nödvändigtvis uteslutande något enskilt ställe i ljudinspelningarna eller videoklippen, utan de kan också mäta den övergripande förståelsen av det hörda. En del frågor kan också kräva personliga tolkningar eller ställningstaganden.

Svaren ska utgöra självständiga och naturliga svar på de givna frågorna. I bedömningen av svaren beaktas hur täckande, kommunikativa och förståeliga de är. Varje uppgift bedöms separat. Det lägsta poängtalet för respektive svar är 0 poäng och det högsta 5 poäng. Alla poäng i intervallet används: 0, 1, 2, 3, 4 och 5. Svaren bedöms med hjälp kriterierna i tabellen i bilaga 1 och de provspecifika beskrivningarna av goda svar.

5.2 Läskompetens

De öppna frågorna i uppgiftshelheten för läskompetens mäter examinandens förmåga att förstå och tolka text samt att i sitt svar föra fram sina iakttagelser och slutsatser. Svaren på frågorna ska tolka innehållet i texten och motsvara anvisningarna för uppgiften. Frågorna berör inte nödvändigtvis uteslutande något enskilt ställe eller stycke i texten, utan de kan också mäta den övergripande förståelsen av texten. En del frågor kan också kräva personliga tolkningar eller ställningstaganden. Antalet tecken i svaren kan variera från uppgift till uppgift och anges i samband med anvisningarna för uppgiften.

Textunderlagen representerar olika textgenrer. De kan vara hämtade ur tidningar eller tidskrifter (t.ex. artiklar, reportage, nyheter, kolumner, insändare eller andra debattinlägg, annonser, reklam, serier, statistik, forskningsreferat), ur skönlitteratur (t.ex. noveller, dikter, romaner eller dramatisk litteratur), ur facklitteratur (artiklar, essäer, figurer, scheman), från webbsidor (t.ex. bloggtexter, meddelanden, rapporter, artiklar). Texterna kan också vara en kombination av olika genrer. Textunderlagen är ofta utdrag ur längre texter.

Anvisningar för svaret ges i samband med uppgiften. För uppgiften eller en del av den anges det maximala poängtalet som ges för uppgiften eller en del av den. I anvisningarna för uppgiften kan det ingå begränsningar av prestationens längd. Svarets längd räknas i tecken. Mellanslag och radbyten räknas inte in i antalet tecken. Provsystemet beräknar automatiskt antalet tecken i svaret men begränsar det inte automatiskt. Om svaret på en skrivuppgift är för långt eller kort kan det ge poängavdrag.

Bedömning

Svaren ska utgöra självständiga och naturliga svar på de givna frågorna. I bedömningen av svaren beaktas hur täckande, kommunikativa, lediga, självständiga och språkriktiga de är. Omfattande kopiering av text ord för ord sänker svarets värde betydligt.

I uppgiftshelheten för läskompetens bedöms varje uppgift separat. Det lägsta poängtalet för respektive svar är 0 poäng och det högsta 10 poäng. Vid bedömningen används poängen 0, 2, 4, 6, 8 och 10. Svaren bedöms med hjälp kriterierna i tabellen i bilaga 2 och de provspecifika beskrivningarna av goda svar. Läraren antecknar poängen för de enskilda delarna i bedömningstjänsten. Om ett svar är klart längre än den längd som anges i anvisningarna för uppgiften kan det medföra poängavdrag.

I bedömningen av uppgiftshelheten i läskompetens betonas den helhetsbild som svaret ger av läskompetensen, och därefter svarets innehållsliga element. Kriterierna för svarets innehållsliga element kompletterar de provspecifika beskrivningarna av goda svar som görs upp separat för varje provtillfälle. I bedömningen beaktas också sättet som svaret framställs på, men i bedömningen av läskompetensen har det inte lika stor tyngd som de övriga kriterierna.

5.3 Skrivkompetens

Uppgiftshelheten för skrivkompetens är uppdelad på två delar: en kort skrivuppgift och en uppsats.

Anvisningar för svaret ges i samband med uppgiften. För uppgiften anges det maximala poängtalet som ges för uppgiften. I anvisningarna för uppgiften kan det ingå begränsningar av prestationens längd. Svarets längd räknas i tecken. Mellanslag och radbyten räknas inte in i antalet tecken. Provsystemet beräknar automatiskt antalet tecken i svaret men begränsar det inte automatiskt. Om svaret på en skrivuppgift är för långt eller kort kan det ge poängavdrag.

5.3.1 Kort skrivuppgift

Det primära syftet med den korta skrivuppgiften är kommunikativt, det vill säga att mäta hur examinanden förmår reagera på ett meddelande från en annan part, och i sin egen kommunikation förmår beakta dess särdrag och de kommunikativa villkor det ställer. Den korta skrivuppgiften omfattar en uppgiftsbeskrivning. Den kan bestå av exempelvis en kommentar till textunderlaget, ett e-postmeddelande, en bloggtext eller ett annat meddelande.

Den korta skrivuppgiftens längd är 500–800 tecken exklusive mellanslag och radbyten. Längden kan variera från uppgift till uppgift inom ramen för det rekommenderade antalet tecken, och den anges då separat i anvisningarna för uppgiften.

Bedömning

Den korta skrivuppgiften bedöms enligt kriterierna i bilaga 3. Bedömningen fokuserar på innehållet och argumentationen. Det lägsta poängtalet är 0 poäng och det högsta 30 poäng.

5.3.2 Uppsats

Uppsatsen mäter examinandens förmåga att självständigt producera en sammanhängande text om ett givet tema och förmågan att uttrycka sina tankar på svenska språket. Uppsatsen ska ha ett innehåll som motsvarar uppgiftsbeskrivningen. Om uppgiften inkluderar material framgår det av anvisningarna för uppgiften om uppsatsen ska bygga på materialet eller om materialet bara ska användas som inspirationskälla. Det kan finnas mellan fem och tio uppgiftsbeskrivningar, av vilka en ska väljas. En del av uppgiftsbeskrivningarna har en färdig rubrik på uppsatsen, andra ska examinanden själv sätta en passande rubrik på enligt anvisningarna för uppgiften. Textunderlagen för de materialbaserade uppsatserna kan exempelvis vara skrivna texter, bilder, videoklipp, ljudinspelningar eller kombinationer av dessa.

Med hjälp av uppsatsen mäts särskilt examinandens skriftliga uttrycksförmåga och förmåga att verbalisera tankar och behärska ämneskunskaper. Texterna som produceras är saktexter som presenterar eller diskuterar fakta, ställningstagande debatttexter eller texter som analyserar och tolkar skönlitterära eller andra textunderlag. Uppsatserna kan också vara beskrivande eller berättande.

Uppsatsens längd ska vara 1800–2300 tecken exklusive mellanslag och radbyten. I svarsfältet finns en räknare för teckenmängden, men svarsfältet begränsar inte längden. Examinanden ska själv vara uppmärksam på teckenräknaren och kontrollera att uppsatsen håller sig till den angivna längden.

Bedömning

Uppsatsen bedöms med hjälp av kriterierna i bilaga 4.

Uppsatserna bedöms med följande poängtal:

99	97	95	93	90
	87	85	83	80
	77	75	73	70
	67	65	63	60
	57	55	53	50
	47	45	43	40
	35	30	25	20
	15	10	5	0

I poängsättningen av uppsatsen används endast dessa poängtal, utom i fall där poängavdrag leder till att det slutliga poängtalet blir något annat. Vid behov kan man också använda låga poängtal (35–0). 0 ges bara för en uppsats som saknas helt och hållet, för en uppsats som går helt utanför ämnet eller för en uppsats som är kopierad. Till att börja med ska läraren bedöma även en uppsats som är för kort enligt den normala tabellen och först därefter göra poängavdrag i enlighet med anvisningarna nedan.

Poängavdrag för uppsatsen

Läraren bedömer till att börja med uppsatser som är för långa eller för korta enligt den normala bedömningstabellen och gör först därefter poängavdrag. Poängavdraget jämte motivering ska läraren notera i anknytning till provprestationen.

En uppsats som avsevärt överstiger den rekommenderade längden ger ett avdrag på 5–10 poäng, men avdrag ska göras bara om texten innehåller onödig upprepning eller om den har en lös struktur.

Om en uppsats är alltför kort och därför inte tillräckligt tydligt visar den språkliga färdigheten görs avdrag på 5–20 poäng enligt följande:

antalet tecken underskrids med	poängavdrag
11–20 %	5 p.
21–30 %	10 p.
31–40 %	15 p.
över 40 %	20 p.

Om prestationen är bara några meningar lång kan den inte anses vara en uppsats, och det slutgiltiga poängtalet är under 30 poäng.

Om uppsatsen saknar rubrik görs ett poängavdrag på 5 poäng.

Om uppsatsen i huvudsak är kopierad, t.ex. ur materialet för provuppgifterna, är det slutgiltiga poängtalet 40–0 poäng. Om uppsatsen är plagierad eller skriven över ett helt felaktigt tema är poängtalet 0 poäng.

STUDENTEXAMENSNÄMNDEN
2022

Tabell 1: Bedömningskriterier för de öppna svaren i hörförståelse.

Poängsättning och allmän beskrivning	Svarets innehållsliga aspekter och läslighet
5 p. Mycket gott svar Till innehållet mycket tackande svar	Svaret motsvarar mycket väl uppgiftsbeskrivningen och beskrivningen av ett gott svar. Svaret är lätt att förstå.
4 p. Gott svar Till innehållet huvudsakligen tackande svar	Svaret motsvarar uppgiftsbeskrivningen och innehåller det väsentliga i beskrivningen av ett gott svar. Svaret är förståeligt.
3 p. Nöjaktigt svar Till innehållet delvis bristfälligt svar	Svaret motsvarar huvudsakligen uppgiftsbeskrivningen och innehåller en del av det som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Svaret är huvudsakligen förståeligt.
2 p. Förvarligt svar Till innehållet bristfälligt svar och/eller svar som innehåller felaktig information	Svaret motsvarar bara delvis uppgiftsbeskrivningen och innehåller endast enstaka delar i beskrivningen av ett gott svar. Svaret är ställvis svårt att tyda.
1 p. Svagt svar Svårförståeligt och vilseledande svar	Svarets koppling till uppgiftsbeskrivningen är svag och det innehåller nästan ingenting av det som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Det finns fel i innehållet. Svaret kan vara svårt att förstå.
0 p. Otillräckligt svar (underkänt svar) Fullständigt felaktigt eller saknat svar	Svaret har ingen koppling till uppgiftsbeskrivningen och det motsvarar inte innehållsmässigt beskrivningen av ett gott svar. Svaret kan vara mycket svårt att förstå.

Tabell 2: Bedömningskriterier för de öppna svaren i läskompetens.

Poängsättning och allmän beskrivning	Svarets innehållsliga aspekter	Svarets framställningssätt
10 p. Utmärkt svar Till innehållet mycket täckande svar som förmedlar budskapet utmärkt	Svaret motsvarar utmärkt uppgiftsbeskrivningen och täcker det som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Svaret är självständigt uppbyggt utifrån utgångstexten.	Svaret är i sin helhet mycket redigt och lätt att förstå. Det framskrider logiskt och innehåller med tanke på uppgiften exakta ord och uttryck.
8 p. Gott svar Till innehållet täckande svar som förmedlar budskapet väl	Svaret motsvarar väl uppgiftsbeskrivningen och täcker centrala aspekter som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Svaret är huvudsakligen självständigt.	Svaret är redigt och lätt att förstå. Det är sammanhängande och innehåller med tanke på uppgiften lämpliga ord och uttryck.
6 p. Nöjaktigt svar Till innehållet bristfälligt svar som för det mesta förmedlar budskapet förståeligt	Svaret motsvarar nöjaktigt uppgiftsbeskrivningen och innehåller en del av det som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Svaret är rätt självständigt.	Svaret är rätt redigt men kan i viss mån vara osammanhängande. Det kan finnas brister i de ord och uttryck som används.
4 p. Försvartligt svar Till innehållet mycket bristfälligt svar och/eller svar som innehåller felaktig information, där budskapet förmedlas till en del	Svaret motsvarar bara delvis uppgiftsbeskrivningen och innehåller endast få av de aspekter som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Svaret upprepar mestadels den lästa texten som sådan. Svaret kan ha innehållsliga fel.	Svaret är ställvis svårt att tyda och den kan vara rätt osammanhängande. Det finns klara brister i de ord och uttryck som används.
2 p. Svagt svar Svårförståeligt och vilseledande svar där budskapet förmedlas svagt	Svarets koppling till uppgiftsbeskrivningen är svag och det innehåller nästan ingenting av det som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Svaret upprepar den lästa texten som sådan. Svaret har innehållsliga fel.	Svaret är svårt att förstå. Det är dåligt utformat, oredigt och ostrukturerat. Det kan finnas allvarliga brister i de ord och uttryck som används.
0 p. Otillräckligt svar (underkänt svar) Fullständigt felaktigt eller saknat svar där budskapet inte förmedlas	Svaret har ingen koppling till uppgiftsbeskrivningen och innehållsligt motsvarar det inte beskrivningen av ett gott svar.	Svaret kan vara mycket svårt att förstå. Det är verkligen dåligt utformat, oredigt och ostrukturerat.

Tabell 3: Bedömningskriterier för den korta skrivuppgiften.

Poängsättning och allmän beskrivning	Innehåll och argumentation	Förmedling av budskapet och lämplighet för situationen
30, 27 p. Insiktsfullt utförande av uppgiften.	Det som står i uppgiftsbeskrivningen eller i utgångstexten har utvecklats i svaret med hjälp av tankar eller erfarenheter. Argumentationen är övertygande.	Budskapet förmedlas. Textens formalitet samt de ord och uttryck som används lämpar sig för situationen. Stilen och språket har anpassats till den tänkta läsaren eller mottagaren.
24, 21 p. Självständigt utförande av uppgiften.	I texten presenteras ett självständigt perspektiv på det som står i uppgiftsbeskrivningen eller presenteras i utgångstexten. Argumentationen är konsekvent.	Budskapet förmedlas tydligt. Textens formalitet samt de ord och uttryck som används lämpar sig för situationen. Stilen och språket beaktar den tänkta läsaren eller mottagaren.
18, 15 p. Adekvat utförande av uppgiften.	Texten motsvarar uppgiftsbeskrivningen, men ämnet behandlas på sedvanligt sätt. Examinanden för fram sin åsikt och motiverar den.	Budskapet förmedlas huvudsakligen på ett begripligt sätt. Texten följer huvudsakligen texttypens konventioner, även om formaliteten, stilen och språket vacklar.
12, 9 p. Bristfälligt utförande av uppgiften.	Texten motsvarar inte helt uppgiftsbeskrivningen. Examinanden för fram sin åsikt, men motiveringarna är knappa eller övertygar inte.	Budskapet förmedlas även om det kan innehålla några svårästa ställen. Examinanden har i viss mån strävat efter att beakta situationen och den tänkta läsaren eller mottagaren men har bristfälligt beaktat läsaren eller mottagaren i stilen och språket.
6, 3 p. Utförandet har svag koppling till uppgiftsbeskrivningen	Texten motsvarar mycket litet uppgiftsbeskrivningen. Det finns stora brister i framförandet av egna åsikter eller motiveringarna till dem.	Budskapet förmedlas otydligt eller svagt. Uttrycksättet lämpar sig dåligt för situationen, det finns problem med valet av formalitet och den tänkta mottagaren eller läsaren har knappt alls beaktats i stilen och språket.
0 p. Uppgiften har inte utförts eller inget utförande alls.	Texten har ingen eller bara en mycket svag koppling till uppgiftsbeskrivningen. Examinanden har inte uttryckt sin egen åsikt.	Budskapet förmedlas inte eller uttrycksättet lämpar sig inte för situationen.

Tabell 4: Bedömningskriterier för uppsatsen.

I helhetsbedömningen av uppsatsen stöder och kompletterar kriterierna ”kommunikativ förmåga”, ”uppgiftsbeskrivning och materialanvändning”, ”textens innehåll och struktur” samt ”språklig bredd och exakthet” varandra. Uppsatsens förtjänster med avseende på ett kriterium kan kompensera brister med avseende på ett annat kriterium.

Poängsättning och allmän beskrivning	Kommunikativ förmåga	Uppgiftsbeskrivning och materialanvändning	Textens innehåll och struktur	Språklig bredd och exakthet
99, 97, 95, 93, 90 poäng Mycket bra	Budskapet förmedlas mycket klart, flytande, idiomatiskt och nyanserat. Texten är lättläst och personlig.	Texten motsvarar till alla delar berömligt uppgiftsbeskrivningen. Examinanden utvecklar aktivt tankarna i textunderlaget och har förstått den väsentliga innebörden i det.	Texten behandlar ämnet mångsidigt, personligt och följdriktigt. Texten bildar en enhetlig och sammanhängande helhet.	Språket är rikt och mångsidigt, ordförrådet är brett. Examinanden behärskar grammatiken och avancerade satsstrukturer utmärkt. Bara några skrivfel eller andra misstag.
87, 85, 83, 80 poäng Bra	Budskapet förmedlas klart, flytande och mödoliöst. Texten är lättläst.	Texten motsvarar uppgiftsbeskrivningen väl. Examinanden förstår textunderlagets syfte och innehåll väl, och iakttagelserna och konklusionerna är träffande.	Texten behandlar ämnet rätt mångsidigt. Texten har en klar struktur. De olika elementen knyts till varandra.	Språket är väl lämpat för situationen, ordförrådet är rätt brett. Rätt varierande strukturer. Examinanden behärskar grammatiken och rättstavningen väl. Endast enstaka fel.
77, 75, 73, 70 poäng Rätt bra	Budskapet förmedlas rätt klart. Texten är förhållandevis lättläst.	Texten följer huvudsakligen uppgiftsbeskrivningen. Textunderlaget har huvudsakligen använts i enlighet med uppgiftsbeskrivningen.	De innehållsliga elementen är tillräckliga, men ämnet behandlas ordinärt och rätt begränsat. Dispositionen fungerar, trots att elementen i texten inte alltid knyts till varandra.	Ordförrådet är ordinärt, men huvudsakligen väl lämpat för situationen. Examinanden behärskar grundstrukturerna, men det finns en del fel.
67, 65, 63, 60 poäng Nöjaktigt	Budskapet förmedlas nöjaktigt. Texten är ställvis svår att läsa och förstå.	Texten motsvarar inte till alla delar uppgiftsbeskrivningen. Textens perspektiv kan delvis vara skevt. Textunderlaget har utnyttjats, men examinandens har inte helt förstått det, eller har refererat det eller använt det mycket ensidigt.	Innehållet är begränsat, eller också är relationerna mellan huvudsak och bisaker skeva. Det finns problem i dispositionen. Kopplingen mellan elementen i texten brister ställvis.	Ordförrådet är ensidigt. En del återkommande fel i grundstrukturerna.

Poängsättning och allmän beskrivning	Kommunikativ förmåga	Uppgiftsbeskrivning och materialanvändning	Textens innehåll och struktur	Språklig bredd och exakthet
57, 55, 53, 50 poäng Försvarligt	Budskapet förmedlas otydligt. Texten är förhållandevis svår att läsa. Betydelsen förmedlas inte på alla ställen.	Examinanden har svårt att följa uppgiftsbeskrivningen: hen kan ha tolkat uppgiftsbeskrivningen delvis fel, låtit bli att utnyttja textunderlaget eller till stora delar missförstått det.	De innehållsliga elementen är knapphändiga. Strukturen är splittrad. Kopplingarna mellan olika element framgår svagt.	Ordförrådet är snävt. Många systematiska fel.
47, 45, 43, 40 poäng Svagt	Budskapet förmedlas svagt. Texten är svåräst. Betydelsen förblir oklar på många ställen.	Texten motsvarar uppgiftsbeskrivningen svagt. Examinanden har inte utnyttjat textunderlaget eller har helt missförstått det.	De innehållsliga elementen är mycket knapphändiga. Texttheten är splittrad.	Ordförrådet är mycket snävt eller felaktigt. Svag språkbehärsning. Många fel av olika slag.
35, 30, 25, 20 poäng Mycket svagt	Skribenten förmår knappt alls förmedla budskapet. Texten är mycket svår att läsa.	Texten har knappt någon koppling till uppgiftsbeskrivningen. Det består bara av lösryckta satser eller ett enskilt stycke.	De innehållsliga elementen är närmast obefintliga. Texten har ingen struktur och kopplingarna mellan olika element framgår inte.	Mycket svag språkbehärsning. Ordförrådet är rudimentärt.
15, 10, 5, 0 poäng	Skribenten kan inte förmedla budskapet.	Uppgiftsbeskrivningen har inte följts eller uppgiften har inte utförts. Examinanden har inte förstått textunderlaget, eller har kopierat det som sitt svar.	Texten har nästan inget innehåll och ingen struktur.	Uttrycksförrådet är rudimentärt. Språket är nästan genomgående bristfälligt.

STUDENTEXAMENSNÄMNDEN

2021